

OHAL sonrası idareye yeni yetkiler veren yasa teklifine dair: TERÖRLE MÜCADELE, DENGE VE DENETLEME İLE TOPLUMSAL RIZA KORUNARAK YÜRÜTÜLMELİ

Meclis gündeminde yer alan ve idarenin takdir yetkisini artırmaya yönelik kanun teklifi, denge denetleme açısından sorun yaratabilecek muğlaklıkların giderilmesi için revizyona ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, terörle etkin mücadele için gerekli araçların yasal altyapısı kurulurken, kanun metninin toplumun tüm kesimleri tarafından sahiplenilmesi ve kurumlara güvenin devamlılığı açısından, teklif metni katılımcı bir müzakere sürecinden geçmelidir.

16 Temmuz itibariyle Meclis'e gelen, Adalet ve Kalkınma Partisi vekilleri Bülent Turan, Özlem Zengin, Muhammet Emin Akbaşıoğlu ve Cahit Özkan'ın imzalarını taşıyan, "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" ile Terörle Mücadele Kanunu başta olmak üzere, birçok kanunda değişiklik ve yeni düzenleme önerileri yapılmıştır.

Teklifin gerekçesi olarak, 18 Temmuz itibariyle kalkan olağanüstü halin ardından, olağan dönemde de terörle etkin mücadele için, temel hak ve özgürlükler korunmak kaydıyla, kovuşturma ve

soruşturmalar ile disiplin soruşturmaları yapılırken, idarenin ihtiyaç duyduğu tedbirleri alabilmesi için gereken yasal altyapının oluşturulması gösterilmiştir.

Kanun önerisi kamuoyuna sunulurken, benzer bir OHAL sürecinden geçmiş Fransa'da yapılan düzenleme örnek verilmiş ve meşruiyet güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Teklif içerdiği tartışmalı maddelerin yanı sıra, denge ve denetleme açısından bazı belirsizlik ve riskler teşkil içermektedir. DDA olarak, bu belirsizlik ve risklere işaret ederek, somut öneriler geliştirmek, ortaya çıkacak yasanın amacını aşmadan, ülkemizin güvenliği için gerek duyulan yasal düzenlemelerin hazırlanmasına katkıda bulunmak üzere bu politika belgesini kaleme alıyoruz.

Teklif metni, hukuk devleti ilkelerine zarar vermemelidir

- **Kanunun amacına uygunluğu açısından:** Olağanüstü yetkilerin, olağanüstü halin amacı, konusu ve süresi ile sınırlı olması gereklidir. Eğer olağan dönemde de terörle mücadele açısından bazı yetkilerin artırılması gerekiyorsa, kanun metni olağan dönemde geçerli olan yasallık koşullarına uymalı, yargı denetimi yeni getirilen düzenlemelerle uyumlu olacak şekilde etkinleştirilmelidir. Nitekim Türkiye'nin

taraf olduğu uluslararası kurumların tavsiye kararlarından da bunu okumak mümkündür.¹

- **Hukuki öngörülebilirlik ve keyfiliğin önlenmesi açısından:** Bu tür kanun metinlerinin uzun ve detaylı olması, herhangi bir keyfiliğe olanak tanımayacak şekilde kurgulanması, muğlaklık barındırmaması gerekir; bu hukuk devletinin gereğidir.²
- **Anayasaya, uluslararası sözleşmeler ve hukukun temel ilkelerine uygunluk açısından:** Kamuoyunda yeteri kadar dile getirildiği için burada tekrarlanmasına gerek olmayan açık ve yoruma dayalı ihlallerin giderilmesi, kanun metninin meşruiyeti açısından zaruridir.³
- **Uzun vadeli hukuki sorunlara yol açmama / tutarlılık açısından:** Bir metinde yapılan bir değişiklikte elde edilen ilerlemenin, bir başka metinle ikame edildiği intibasını yaratacak düzenlemelerden kaçınılmalıdır. Çünkü bu,

yapılan iyileştirmelerin iyi niyete dayalı değil, iç ve dış kamuoyuna karşı argüman geliştirmek üzere yapılmış şekli düzenlemelerden ibaret olduğu izlenimine yol açacaktır.⁴ Dahası uzun vadede yargısal denetimden dönecek, uluslararası sözleşmelerin ihlali açısından yaptırımla sonuçlanabilecek ve meşruiyet krizi yaratabilecek düzenlemeler, etkinlik açısından da sorunludur.

- **Toplumsal rıza ve kabul açısından:** Metnin kamuoyunda yeterince tartışılmadan, sivil toplumun görüşüne başvurularak katılımcı bir süreç yürütülmeden ve toplumsal uzlaşa sağlanmadan yasalaşmasının önüne geçilmelidir. Türkiye yakın tarihte, adil yargılanma ve uzun tutukluluk süreleri açısından toplumun bir kesiminin kurumlarla bağını zayıflatan olumsuz uygulamalara sahne olmuştur.⁵ Bu nedenle kanun metni toplumsal rıza ve kabul açısından da yeniden değerlendirilmelidir.

¹ Sözgelimi, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi eski totaliter rejimlerdeki “temizleme” (lustration) faaliyetlerine ilişkin 1096 sayılı ilke kararında, totaliter rejimlerin eski artıklarıyla başa çıkmanın ancak hukuk devleti ve demokrasiye dayanarak mümkün olacağı vurgulanmıştır. Buna göre, bu rejimlerle bağlantısı olan ve suçla karışmamış **yüksek görevlerde** bulunan kamu görevlilerinin ihraç edilmesi tedbirine, ancak bu görevlilerin eski rejimlerle bağının kesilmediğine ilişkin güçlü deliller mevcutsa ve geçiş dönemini kabullenemedikleri açıkça tespit edilebiliyorsa başvurulmalıdır. Bunun için kolektif bir değerlendirmeden, her bireysel vakaya ilişkin kusurluluk tespit edilmelidir. Ayrıca **masumiyet karinesine ve mahkemeye erişim hakkına** mutlaka riayet edilmelidir. **Parlamenterler Meclisi’ne göre “temizleme” faaliyetinin amacı hiçbir şekilde ceza hukukunun konusuna giren bir yaptırım olmamalı, amaç sadece yeni demokratik düzeni tesis etmek olmalıdır.**

² Örneğin Fransa uygulamasıyla kıyaslanan kısıtlanma teklifinin ilk ve ikinci maddeleri, taşıdıkları belirsizlik nedeniyle Anayasanın 23. maddesinde düzenlenen seyahat özgürlüğüne ters düşmektedir. Anayasaya göre, olağan dönemde seyahat özgürlüğü, ancak hakkında suç soruşturması ya da kovuşturması olan şahıslar için ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla engellenebilir. Ancak mevcut metinde, “kamu düzeni ve güvenliğini bozma şüphesi bulunan” kişiler denerek, somut kanıtların gerekliliği dışarıda bırakılmaktadır. Valinin bir kimse hakkında tek başına şüpheli yargısına vararak seyahat özgürlüğünü engelleyebilecek olması, olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması düzenleyen Anayasanın 13. maddesindeki anayasal hududun ötesine geçilmesi anlamına gelmektedir. Çünkü Anayasanın 13. maddesine göre “temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” Olağanüstü dönemlerde ise, bu sınırın aşılmasına, hatta temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulmasına bizzat Anayasanın kendisi cevaz vermektedir (md. 15). Nitekim Anayasanın verdiği bu yetkiye dayanarak, 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununda (md. 11/k), yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kullanılmasının durdurulabilmesi olanağı tanınmış ve olağanüstü dönemde başvurulabilecek tedbirler arasında “kamu düzenini veya kamu güvenliğini bozabileceği kanısını uyandıran kişi ve toplulukların bölgeye girişini yasaklamak, bölge dışına çıkarmak veya bölge içerisinde belirli yerlere girmesini veya yerleşmesini yasaklama”ya da yer verilmiştir. Gündemdeki yasa teklifinin 2, 5, 6. maddelerindeki düzenlemeler de, kanun koyucunun somutlaştırmasına muhtaçtır; bu haliyle anayasal ihlale kapı aralanmaktadır.

³ Anayasanın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği, 23. maddede düzenlenen yerleşme ve seyahat hürriyeti, 38. maddede düzenlenen masumiyet karinesi, suçun ve cezanın şahsiliği, suçların ve cezaların kanuniliği konuları dikkatle değerlendirilmelidir.

⁴ Örneğin düzenleme, anayasa değişikliği ile ortadan kalkan sıkıyönetim uygulamasını düzenleyen 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu’nu yürürlükten kaldırmaktadır ve bu memnuniyet vericidir. Bununla birlikte, 1402 sayılı yasa Sıkıyönetim Komutanına tanınan ve çok eleştirilen kimi yetkilerin, yasa teklifiyle bu kez idareye tanınmakta olduğu da belirtilmelidir. Bunlardan biri, yukarıdaki dipnotta değinilen seyahat özgürlüğünü sınırlama/durdurma; diğeri ise bireyleri kamu görevinden çıkarma yetkisidir. Öte yandan, yasa teklifinde Terörle Mücadele Kanunu’nda yapılması öngörülen düzenlemeler, 2001 Anayasa değişiklikleri sonrası elde edilen kazanımlar açısından da geri gidış ihtiva edebilir. TMK hali hazırda taraf olunan uluslararası sözleşmeler ve AB üyeliği açısından tartışmalıyken, bir yumuşama umulurken, daha da sertleşmektedir. Yine Anayasa Mahkemesi 2017’de OHAL sürerken toplantı, gösteri ve yürüyüş hakkının engellenmesine dair bir iptal kararı vermiştir; konunun bu kanunla yeniden gündeme getirilmesi ileride yaşanabilecek iptal ve hak iadeleri açısından da sorun yaratabilecektir.

Teklif metni, kuvvetler ayrılığı açısından güçlendirilmelidir

Olağanüstü hal rejimlerinde geçicilik ve nedene bağlılık esastır. Buna karşın, olağanüstü halde yürütmeye tanınan yetkilerin, olağan dönemde de kullanılabilir hale getirilmesi, istisnanın kurala dönüşmesi yönünde şüphe doğurmaktadır.

Ancak Türkiye demokratik düzeni tehdit eden bir darbe girişimi atlattığı ve elbette terörle mücadeleyi etkin kılacak kanuni düzenlemeler yapılmalıdır. Diğer yandan bu sırada etkin yargı denetimi ve hukukun üstünlüğü garanti altına alınmalı, her bir organın görev ve sorumlulukları kuvvetler ayrılığı ilkesince korunmalıdır. İdare takdir yetkisini ancak belli sınırlar dahilinde kullanabilir. Nitekim kanun metninde de örnek gösterilen Fransa ve İngiltere örneklerinden bu hassasiyet rahatlıkla izlenebilir.⁶

Meclise gelen teklif yasalaşırsa yürütme olağan halde de olağan dışı yetkiler kullanabilecektir. Ancak teklifin iyi yasama niteliklerinden yoksun oluşu, özellikle de taşıdığı belirsizlikler, yürütmenin bu yetkileri keyfi biçimde kullanma olasılığını bertaraf etmek açısından aciziyet doğurmaktadır.

Metinde kamu görevinden çıkarma, göreve iade gibi, yargı denetiminde ya da yargının görev ve yetkisi dahilinde olabilecek bazı işlemler yürütmeye verilmektedir.⁷ Yasama, yürütme ve yargı arasında temel yetki ve sorumlulukların olağan dönemde devri, kuvvetler ayrılığı ve denge denetleme açısından dikkatle ele alınmalıdır.

Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, metnin bütününün ruhu, tek tek bu şüpheye

gerek bırakmayacak düzenlemelerin de niyetinin sorgulanmasına neden olmakta, yürütmenin denetimsizlik alanının genişlemesi amacı güdüldüğü fikrini uyandırmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

- **İyi yasama:** Düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin denetimine ve Mecliste müzakereye izin veren kanun yoluyla yapılması olumludur. Ancak yürütmenin yetkilerini genişleten, dolayısıyla doğrudan kuvvetler ayrılığına ilişkin hayati bir düzenlemenin, iyi yasama açısından sorunlu 'torba yasa' usulüyle meclise sunulmaması gerekmektedir. Yine, önümüzdeki üç yıl için, tüm vatandaşların gündelik hayatını doğrudan etkileyecek bir düzenlemenin, Mecliste katılımcı ve müzakereci bir sürecin işletilmesine olanak tanımayan kısa bir süre zarfında, çoğunluk partisinin sayısal gücüne dayanılarak komisyonlardan geçmesi, olağanlaşma açısından zafiyet yaratmaktadır. Komisyon öncesi ve sırasında, sivil toplum örgütleri sürece dahil edilmemesi ve görüş vermelerine olanak tanınmamıştır. Kanun yapımında, iyi yasama ilkelerine sadakate daha fazla özen gösterilmelidir. Böylece başta çoğunluk partisi olmak üzere tüm seçilmişler tarafından önemi defaten zikredilen denge ve denetleme ile kuvvetler ayrılığı açısından, yürütmeye geniş yetkiler tanısa dahi, yapılan düzenlemelerde yasama organının gücü ve önemi vurgulanmış olacaktır.

⁵ Örneğin tutukluluk ve tutukluluğa itiraz süreleri konusu, bir süredir Türkiye'nin itibarına ve hukuk devletine güvene zarar vermekte, kutuplaşma ve rövanşist refleksleri beslemektedir. Tutukluluğun kendisi cezalandırma olarak algılanmamalı, uzun vadeli toplumsal sorunlar tetiklenmemelidir.

⁶ Bununla birlikte, teklifte örneğin valilerle verilen yetkilerde ya da idareye tanınan ihraç yetkisindeki belirsizlik dolayısıyla idarenin takdir yetkisinin sınırları aşılacaktır.

⁷ Örneğin 19 ve 20. maddelerle OHAL Komisyonu Kanunu'na ekleme yapılmış, komisyon kararının uygulanması bakanlık takdirine bırakılmıştır. Bu takdirin hangi şartlarda, hangi kısıtlarla ve hangi gerekçelerle kullanılacağı açık değildir. Yine 18. madde ile, idareye, ihraç edilen ancak hakkında mahkumiyet kararı olmayan askeri personelin rütbelerinin alınması yetkisi tanınmaktadır. 19. maddede göreve iade edilenlerden, kamu görevinden çıkarılmadan önce yönetici konumda bulunanların bu pozisyonlara atanmayacakları; yükseköğretim kurumlarında görevli olanların ise, ancak çıkarıldıkları yükseköğretim kurumu dışındaki ve Ankara, İstanbul ve İzmir haricindeki yükseköğretim kurumlarından birine atanabilecekleri öngörülmüştür. 20. maddede, aklanmış ve terörle ilişkisi olmadığı ortaya koyulmuş personelin iadesiyle ilgili yetki de idareye verilmektedir. Bu mahkeme kararlarının uygulanmayabileceği anlamına gelmektedir. Bu maddeler belli kistas ve şartlara bağlanmadığı takdirde, yürütmenin yargının alanını fiilen işgal etmesi ihtimalini barındırmaktadır.

- **Anayasal denetim:** Anayasaya ve taraf olunan uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu açıkça belli olan yahut bu şekilde yorumlanması mümkün düzenlemeler, Mecliste katılımcı bir süreçle tartışılmalı, düzeltilmeli ya da metinden çıkarılmalıdır. Düzenlemenin mevcut haliyle Meclisten geçmesi durumunda ise, Anayasaya göre Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisine sahip olan TBMM üye tamsayısının beşte birine denk gelen 120 milletvekili ya da Mecliste çoğunluğa sahip ikinci partinin Meclis grubu tarafından anayasaya uygunluk denetimi için süreç başlatılmalıdır. AYM de, Anayasanın kendisine verdiği hak, görev ve sorumlulukları kullanırken, etkin denetim yapan bir pozisyon almalıdır.
- **Muğlaklıkların giderilmesi:** Yasa yapıcıların ya da öneriyi sunanların böyle bir maksadı olmasa dahi, muğlak ifadeler süreç içerisinde kötüye kullanılma ve amacının dışına çıkarılma riski barındırmaktadır. Teklifte yer alan maddelerin tümünde, düzenlemeden kimlerin, hangi koşullarda hangi kıstaslara göre etkilenecekleri açıkça belirtilmeli, tüm muğlaklığa ve hukuki öngörülemezliğe neden olabilecek boşluklar giderilmelidir.
- **Sürenin uzunluğu ve süre kısıtının netliği:** Kanunda öngörülen üç yıllık süre, OHAL'den çıkış düzenlemesi olarak gösterilen bir düzenleme bakımından fazla uzun görünmektedir. Bu durum akla, OHAL'den çıkılmasını gerektirecek bir ortam bulunmadığı, yahut geçici olması gereken OHAL tedbirlerine kalıcılık kazandırıldığı düşüncesini getirmektedir. Bu nedenle, süre gözden geçirilmelidir. Öte yandan, süre sınırı ya tüm maddelerde açıkça belirtilmeli, ya da metnin girişinde tüm maddeleri içerecek şekilde ortaya konmalıdır. Eğer her bir madde için ayrı süreler öngörülmüşse, bu süreler her bir madde için belirsizliğe yer bırakmayacak şekilde düzenlenmelidir.
- **Yargı denetimi:** Teklif kanunlaşır, yürütmenin aldığı yetkiye dayanarak yürüttüğü tüm işlemler için, yargı denetimi ve yargıya başvuru kanalları açık tutulmalı; hatta böylesi önemli bir düzenlemede bu husus açıkça belirtilmelidir.
- **Savunma hakkı:** Görevden alma, ihraç, rütbe ve unvanların alınması gibi durumlarda, kararın gerekçesi ve kanıtlar detaylarıyla sunulmalı, ilgili bilgilendirilmeli ve kendini savunma hakkı tanınmalıdır.⁸

⁵ Venedik Komisyonu'nun 12 Aralık 2016 günlü Türkiye'deki OHAL KHK'leriyle ilgili görüşünde (p. 143) kamu görevinden çıkarılan kişilere en azından bu işleme dayanak oluşturan kanıtları bilme ve görevden çıkarma kararı alınmadan, kendini savunma olanağının tanınması gereğine vurgu yapılmıştır. Kamu görevinden çıkarılmaya yönelik işlemler, AİHM içtihatlarına da konu olmuştur. Mahkeme, Matyjek/Polonya kararında (Başvuru Numarası: 38184/03) başvurusunun ihraç edilmesine yol açan belgelere kendisinin erişim hakkının olmamasının adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğunu tespit etmiştir. AİHM aynı tespitini, benzer bir vaka olan Luboch/Polonya (Başvuru Numarası: 37469/05) davasında da devam ettirmiştir. Benzer şekilde Özpinar-Türkiye kararında da (Başvuru Numarası: 20999/04), HSYK kararıyla meslekten ihraç edilen başvurusunu keyfilikten koruyacak güvencelerin tanınmamış olduğu; başvurusunun, özellikle hakkında başvuru yapılan yaptırım, bağımsız ve tarafsız, söz konusu yaptırımın yasallığını karara bağlayacak ve yetkililerin olası suistimallerini cezalandıracak bir makama denetletirme olanağından ve bu makam önünde kendi bakış açısını sunabilme ve yetkililerin tezlerini çürütme imkanından yoksun bulunduğu gerekçesiyle Sözleşmenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Örnek gösterilen Fransız anti terör yasası ne diyor?

Fransa'da, olağanüstü hal rejiminin 1 Kasım 2017'de sonlandırılmasına karşılık, 30 Ekim 2017 tarihli ve 2017-1510 sayılı İç Güvenliğin ve Terörle Mücadelenin Güçlendirilmesine İlişkin Kanun çıkarıldı. Fransa'da olağanüstü hal, 1955 yılında yürürlüğe giren bir kanuna dayanıyor. Olağanüstü halin uzatılması da, 12 günün aşılması halinde, parlamentonun kabul edeceği bir kanuna bağlı olduğundan, olağanüstü halin uzatılması sırasında 1955 kanununda da değişiklikler yapılıyor. Bu değişiklikler Anayasa Konseyi denetimine tâbiyken, kanun kapsamında alınan idari tedbirler de idari yargı denetimine tâbi.

Olağanüstü hal kapsamında alınabilecek tedbirlerden bazıları ibadet yerlerinin kapatılması, ev hapsi, idari arama, derneklerin feshi, güvenlik alanlarının tespiti gibi önlemlerdi. Terörle mücadele yasasıyla, olağanüstü halde söz konusu olabilen bu gibi bazı tedbirler, olağan hukuk düzenine dahil edilmiş oldu.

Örneğin vali, gerekçeli bir kararla güvenlik bölgesi belirleyebilir ve bu bölgeye kişilerin erişimi idari bir kararla sınırlanabilir. Bu tedbirin gerekçeli bir kararla alınması gerekir ve derhal Cumhuriyet savcısına bildirilir. Tehdit ve önlemin süresi ile tedbir arasında ölçülülük ilkesi geçerlidir, aynı zamanda o bölgedeki kişilerin özel, aile ve iş yaşamına uygun kuralların, kararda belirtilmiş olması gerekir. Güvenlik bölgesinde kişilerin üst ve çanta araması, araçların aranması ilgililerin rızasıyla mümkündür. Rıza göstermeyenler bölgeden dışarı çıkarılır. Tedbirler bakımından bir aylık bir süre söz konusudur; bu süre uzatılabilir. İçişleri Bakanı belli bir kişinin seyahat özgürlüğünü sınırlayabilir, polis ya da jandarmaya düzenli görünme zorunluluğu getirebilir, ikamet adresini değiştirmesini emredebilir, Cumhuriyet savcısına bildirmek koşuluyla elektronik kelepçe uygulaması getirebilir. Valinin istemiyle sulh ceza hakimi (benzeri bir kurum), Cumhuriyet savcısının görüşünü aldıktan sonra arama tedbiri alabilir. Bu görüş bağlayıcı değildir. Kişilerin evlerinin ya da işyerlerinin aranması ve bu yerde bulunan belge ya da nesnelere, bunların terör eylemleriyle ilişkisi olması halinde, el konması söz konusu olabilir. Fakat avukatların, gazetecilerin, hakimlerin işyerleri için böyle bir tedbir alınamaz.

Temel farklar

1. Türkiye'de olağanüstü hal rejimi önemli ölçüde AYM denetimi dışındaki OHAL KHK'leriyle tesis edilmiştir. Fransa'da KHK'ye benzer bir kararname formu, güncel olağanüstü hal rejiminde yoktur.
2. Fransa'da terörle mücadele yasasında, yargının yapısına yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Hakim ve savcıların bazı yargısal yetkileri devredilse de, yargı organının yapısına, üyelerin ihracına dair herhangi bir müdahale yoktur, dolayısıyla yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına dokunulmamaktadır.
3. Fransa'da görevden uzaklaştırmaya ilişkin herhangi bir düzenleme, ne olağanüstü hal rejiminde, ne de yeni terörle mücadele yasasında bulunmamaktadır. Bu görev yalnız ve sadece yargıya aittir.
4. Fransa'da hem olağanüstü hem de olağan halde, terörle mücadele için alınacak tüm tedbirlere dönük ikili bir denetim söz konusudur: Anayasa Konseyi ve idari yargı denetimi.
5. Fransa'da terör suçu tanımları nettir, Türkiye'de olduğu kadar muğlaklık söz konusu değildir; dolayısıyla, terörle mücadele yasasının siyasi kullanımı daha az olasıdır.

 birrada.org

 dengevedenetlemeagi@birrada.org

 [DengeDenetleme](#)

 [DengeDenetleme](#)